

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
Departament Pomocy i Integracji Społecznej

Sprawozdanie
z realizacji działań na rzecz
ludzi bezdomnych
w województwach w roku 2016

oraz wyniki

Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych
(8/9 luty 2017)

Materiał informacyjny

Warszawa, listopad 2017 r.

Spis treści

Wstęp	3
I. Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2016.....	4
II. Działania podjęte w celu zapobieżenia negatywnym skutkom bezdomności na terenie województwa w sezonie zimowym 2016/2017	20
III. Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych.....	22
IV. Wsparcie budownictwa socjalnego – Rządowy program finansowego wsparcia budownictwa socjalnego i komunalnego z Funduszu Dopląt.....	28

Wstęp

Zjawisko bezdomności, jako jeden z najbardziej złożonych i dotkliwych problemów społecznych, znajduje się w obszarze szczególnego zainteresowania i troski Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Bezdomność jest istotnym problemem, dlatego też niezwykle ważna jest wiedza na temat samego zjawiska, jego skali, a także działań podejmowanych w celu przeciwdziałania bezdomności.

W związku z powyższym z inicjatywy Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej przeprowadzane jest: *Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych* (od 2009 r.) oraz *Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach* (od 2010 r.).

Niniejszy dokument przedstawia informacje na temat realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w roku 2016 na podstawie danych przekazanych przez Wydziały Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich.

Zaprezentowano również informacje nt. działań podjętych w celu zapobieżenia negatywnym skutkom bezdomności na terenie poszczególnych województw w sezonie zimowym 2016/2017.

Omówione zostały także wyniki *Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych*, które przeprowadzone zostało w nocy z dnia 8 na 9 lutego 2017 r.

W ostatnim rozdziale w oparciu o dane Banku Gospodarstwa Krajowego przedstawiono informacje nt. budownictwa socjalnego za rok 2016.

I. Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych w województwach w roku 2016

Informacje przedstawione w rozdziale I zostały opracowane na podstawie Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-80-IR/2017, realizowanego w Centralnej Aplikacji Statystycznej (CAS). Pochodziły one od gmin, powiatów, Wydziałów Polityki Społecznej oraz placówek świadczących pomoc osobom bezdomnym.

Większość zebranych informacji dotyczyła całego roku sprawozdawczego 2016 r. Można zatem określić ten sposób zbierania danych, jako badanie przeprowadzone w „dłuższym przedziale czasowym”.

Zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej, obowiązek udzielania schronienia, zapewnienia posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym należy do zadań własnych gmin (art. 17 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej; Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.). Z uwagi na to, dla celów niniejszego opracowania szczególnie istotne były informacje uzyskane od gmin.

Sprawozdanie z realizacji działań na rzecz ludzi bezdomnych przeprowadzane jest co dwa lata, począwszy od 2010 r.

1. Wsparcie i pomoc dla osób bezdomnych

W tej części przedstawione zostały informacje na temat liczby osób bezdomnych, efekty wybranych działań aktywizujących podjętych na rzecz osób bezdomnych, a także informacje na temat liczby lokali przekazanych bezdomnym w roku 2016.

1.1 Liczba osób bezdomnych

1.1.1 Liczba osób bezdomnych zidentyfikowana podczas Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych, przeprowadzonego w nocy z 8 na 9 lutego 2017 r.

Z informacji zebranych poprzez Centralną Aplikację Statystyczną wynika, że podczas Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych, które zostało przeprowadzone w nocy z dnia 8 na 9 lutego 2017 r., gminy zdiagnozowały w sumie 33 408 osób bezdomnych, w tym mężczyzn 27 911 (83,5%) oraz kobiet 5 497 (16,5%).

W porównaniu do danych z Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych przeprowadzonego w nocy z 21 na 22 stycznia 2015 r., liczba osób bezdomnych spadła o 7,6% (2 753 osoby mniej), tj. z 36 161 osób w 2015 r., do 33 408 osób w 2017 r.

W tabeli 1 przedstawiono liczbę osób bezdomnych zdiagnozowanych w poszczególnych województwach w trakcie realizacji Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych (w nocy z 8 na 9 lutego 2017 r.).

Tabela 1. Liczba osób bezdomnych zdiagnozowana w trakcie realizacji *Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych* w nocy z dnia 8 na 9 lutego 2017 r. a liczba osób bezdomnych „zdiagnozowana” przez ośrodki pomocy społecznej podczas *Sprawozdania jednorazowego DPS-IV-80-IR/2017 za rok 2016*

Województwo	Liczba osób bezdomnych przebywająca na terenie województwa w nocy z 8 na 9 lutego 2017 r.
1	3
dolnośląskie	2 957
kujawsko-pomorskie	1 815
lubelskie	991
lubuskie	886
łódzkie	2 062
małopolskie	2 054
mazowieckie	4 785
opolskie	900
podkarpackie	1 099
podlaskie	693
pomorskie	3 319
śląskie	4 782
świętokrzyskie	762
warmińsko-mazurskie	1 156
wielkopolskie	2 668
zachodniopomorskie	2 479
RAZEM	33 408

Najwyższa liczba osób bezdomnych, została zdiagnozowana w województwie mazowieckim – 4 785 osób oraz śląskim – 4 782 osoby.

W województwach podlaskim oraz świętokrzyskim liczba osób bezdomnych była najniższa i wynosiła kolejno 693 i 762 osoby.

1.1.2 Liczba osób bezdomnych, którym pobyt w placówkach noclegowych w 2016 r. opłaciły gminy/powiaty z danego województwa

Wyniki jednorazowego sprawozdania DPS-IV-80-IR/2017 wskazują, iż w 2016 r. gminy ze wszystkich województw opłaciły pobyt w placówkach noclegowych w sumie dla 22 113 osób bezdomnych (tabela 2), w tym 18 572 mężczyzn (84%) i 3 541 kobiet (16%).

Tabela 2. Liczba osób bezdomnych, którym w 2016 r. pobyt w placówkach noclegowych (na terenie gminy i poza jej granicami) został opłacony przez gminę/powiat

Województwo	Liczba osób bezdomnych, którym w 2016 r. pobyt w placówkach noclegowych został opłacony przez gminę/powiat
1	2
dolnośląskie	1 456
kujawsko-pomorskie	1 267
lubelskie	301
lubuskie	504
łódzkie	2 028
małopolskie	2 521
mazowieckie	1 204
opolskie	419
podkarpackie	437
podlaskie	298
pomorskie	2 591
śląskie	4 911
świętokrzyskie	464
warmińsko-mazurskie	843
wielkopolskie	2 210
zachodniopomorskie	659
RAZEM	22 113

Osobie, która ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność lub chorobę potrzebuje wsparcia w funkcjonowaniu w codziennym życiu, ale nie wymaga usług w zakresie świadczonego przez jednostkę całodobowej opieki, może być przyznany pobyt w mieszkaniu chronionym.

Tabela 3. Liczba osób bezdomnym, którym gmina/powiat przyznała świadczenie w postaci mieszkania chronionego w 2016 r.

Województwo	Liczba osób bezdomnych, którym gmina/powiat przyznała świadczenie w postaci mieszkania chronionego w 2016 r.
1	2
dolnośląskie	19
kujawsko-pomorskie	16
lubelskie	7
lubuskie	10
łódzkie	18
małopolskie	51
mazowieckie	6
opolskie	8
podkarpackie	1
podlaskie	1
pomorskie	19
śląskie	116
świętokrzyskie	15
warmińsko-mazurskie	13
wielkopolskie	54
zachodniopomorskie	40
RAZEM	394

Mieszkanie chronione jest formą pomocy społecznej przygotowującą osoby tam przebywające, pod opieką specjalistów, do prowadzenia samodzielnego życia lub zastępującą pobyt w placówce zapewniającej całodobową opiekę. Mieszkanie chronione zapewnia warunki samodzielnego funkcjonowania w środowisku, w integracji ze społecznością lokalną.

Liczba osób, którym przyznano świadczenie w formie mieszkania chronionego wyniosła 394 osoby, w tym 247 mężczyzn (63%) oraz 147 kobiet (37%).

1.2 Efekty wybranych działań aktywizujących podjętych na rzecz osób bezdomnych

Ustawa o pomocy społecznej przewiduje szereg, różnych form wsparcia osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w tym osób bezdomnych, są to świadczenia niepieniężne (np. schronienie, posiłek, poradnictwo specjalistyczne), świadczenia pieniężne (zasilek celowy, okresowy, stały) oraz praca socjalna.

Zgodnie z przepisami ustawy o pomocy społecznej osoba bezdomna może zostać objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności, który polega na wspieraniu osoby

bezdomnej w rozwiązywaniu jej problemów życiowych, w szczególności rodzinnych i mieszkaniowych, oraz pomocy w uzyskaniu zatrudnienia. Program powinien uwzględniać sytuację osoby bezdomnej oraz zapewniać szczególne wspieranie osobie aktywnie uczestniczącej w wychodzeniu z bezdomności, jak również stosownie do potrzeb osoby bezdomnej, może uwzględniać wszelkie środki pomocy, jakimi dysponuje ośrodek pomocy społecznej realizujący program.

Ponadto, w celu określenia sposobu współdziałania w rozwiązywaniu problemów osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, w tym osób bezdomnych, można zawrzeć z tą osobą kontrakt socjalny, w celu wzmocnienia aktywności i samodzielności życiowej, zawodowej lub przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu.

Tabela poniżej przedstawia liczbę osób bezdomnych, które zdecydowały się na jedną z ww. opisanych form wsparcia, tj. indywidualnego programu wychodzenia z bezdomności oraz kontraktu socjalnego.

Inną formą wsparcia osób bezdomnych w ich środowisku jest praca streetworkera. Liczba streetworkerów w gminie, którzy pracowali z osobami bezdomnymi wyniosła 119, z czego najwięcej jest zatrudnionych w województwie mazowieckim (29 osób) oraz w województwie wielkopolskim (18). Trzy województwa: lubelskie, podkarpackie oraz warmińsko – mazurskie nie wykazały pracy streetworkerów.

W 2016 r. wsparciem streetworkera objęto łącznie 5 598 osób. Najwięcej, gdyż 1 002 osobom pomocy udzielono w województwie wielkopolskim, a następnie w województwie dolnośląskim – 938.

Tabela 4. Liczba osób bezdomnych objęta indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności oraz kontraktem socjalnym w roku 2016

Województwo	Liczba osób bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności w roku 2016	Liczba osób bezdomnych objętych kontraktem socjalnym w roku 2016
1	2	3
dolnośląskie	247	362
kujawsko-pomorskie	181	480
lubelskie	25	327
lubuskie	142	154
łódzkie	307	373

małopolskie	234	427
mazowieckie	247	393
opolskie	100	173
podkarpackie	13	245
podlaskie	85	123
pomorskie	174	1 085
śląskie	1 435	2 641
świętokrzyskie	54	247
warmińsko-mazurskie	74	353
wielkopolskie	264	573
zachodniopomorskie	53	512
RAZEM	3 635	8 468

Jak wynika z powyższej tabeli, zdecydowanie przeważa liczba osób bezdomnych, która objęta została kontraktem socjalnym, ogółem pomocą w tej formie objęto 8 468 osób, w tym 7 101 mężczyzn (84%) i 1 367 kobiet (16%). Dla porównania liczba kontraktów socjalnych podpisana z osobami bezdomnymi w 2014 r. wyniosła 2 713.

Liczba osób bezdomnych objętych indywidualnym programem wychodzenia z Bezdomności była ponad dwukrotnie niższa i wyniosła 3 635 osób, z czego 2 869 to mężczyźni (79%), a 766 kobiety (21%). W 2014 r. liczba zawartych Programów była niższa o 480 i wyniosła 3 155.

Różnica w liczbie osób objętych kontraktem socjalnym a indywidualnym programem wychodzenia z bezdomności w roku 2016 wynika przede wszystkim ze zmiany wprowadzonej do ustawy o pomocy społecznej, polegającej na obowiązku zawierania kontraktu z osobą bezdomną, jeśli ma uzyskać wsparcie w formie schronienia (całodobowego lub tymczasowego) w schronisku dla bezdomnych.

W efekcie działań aktywizujących, osoba bezdomna może się usamodzielić, a także podjąć zatrudnienie. Liczbę takich osób w roku 2016 przedstawia tabela poniżej.

Tabela 5. Liczba osób bezdomnych, które się usamodzielnili oraz podjęły zatrudnienie (w tym zatrudnienie wspierane) w roku 2016

Województwo	Liczba osób bezdomnych, które się usamodzielnili w roku 2016	Liczba osób bezdomnych, które się usamodzielnili i opuścili w 2016 r. domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży lub specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	Liczba osób bezdomnych, które podjęły zatrudnienie, w tym zatrudnienie wspierane w roku 2016
1	3	5	6
dolnośląskie	177	0	111
kujawsko-pomorskie	153	0	75
lubelskie	48	0	31
lubuskie	112	0	84
łódzkie	131	0	63
małopolskie	94	0	66
mazowieckie	163	35	74
opolskie	51	0	39
podkarpackie	37	0	13
podlaskie	64	21	8
pomorskie	233	5	124
śląskie	656	15	335
świętokrzyskie	65	0	33
warmińsko-mazurskie	109	0	20
wielkopolskie	148	4	122
zachodniopomorskie	141	0	93
RAZEM	2 382	80	1 291

Liczba osób bezdomnych, która się usamodzielniała w roku 2016 ogółem wyniosła 2 382 osoby, w tym mężczyzn – 1 736 (73%) i kobiet – 646 (27%). Najwięcej osób usamodzielniało się w województwie śląskim – 656, z kolei w najmniej w województwie podkarpackim – 37 osób. W porównaniu z rokiem 2014 liczba tych osób spadła o 254 (9%).

Osoby bezdomne, które się usamodzielnili i opuścili domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży lub specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie w 2016 r. wyniosła 80, w tym 18 mężczyzn (22%) i 62 kobiety (78%).

Liczba osób, które podjęły zatrudnienie, w tym zatrudnienie wspierane, była prawie dwukrotnie niższa, niż osób bezdomnych, które się usamodzielniały. Łącznie w 2016 r. zatrudnienie znalazło 1 291 osób, w tym mężczyzn – 1 053 (82%) i kobiet – 238 (18%). Jest to spadek o 710 osób (35%) w stosunku do 2014 r.

Największe zatrudnienie zostało odnotowane w województwie śląskim – 335 osób, najniższe natomiast w województwie podlaskim – 8 osób.

Wspomnieć należy również o Centrach Integracji Społecznej (CIS), których działalność ma na celu reintegrację społeczno – zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym również bezdomnych. Liczba osób bezdomnych skierowanych w 2016 r. do CIS wyniosła ogółem 795 osób, w tym: 673 mężczyzn i 122 kobiety.

Dużym wsparciem w drodze do usamodzielnienia się osoby bezdomnej jest udostępnienie jej lokalu socjalnego lub komunalnego do zamieszkania. Tabela 5 przedstawia liczbę lokali przekazanych osobom bezdomnym w roku 2016.

Tabela 6. Liczba lokali przekazanych osobom bezdomnym w roku 2016

Województwo	Lokale przekazane osobom bezdomnym			
	Ogółem	w tym		
		lokale socjalne	lokale komunalne	inne lokale
dolnośląskie	81	41	37	3
kujawsko-pomorskie	56	16	38	2
lubelskie	29	16	8	5
lubuskie	49	35	11	3
łódzkie	67	53	13	1
małopolskie	28	18	4	6
mazowieckie	118	74	24	20
opolskie	43	32	8	3
podkarpackie	20	13	5	2
podlaskie	12	7	4	1
pomorskie	206	92	113	1
śląskie	199	93	84	22
świętokrzyskie	13	13	0	0
warmińsko-mazurskie	27	8	16	3
wielkopolskie	65	45	16	4
zachodniopomorskie	78	60	14	4
RAZEM	1 091	616	395	80

Łączna liczba lokali przekazanych osobom bezdomnym w roku 2016 wyniosła 1 091. Najwięcej lokali przekazano osobom bezdomnym z województw: pomorskiego, śląskiego oraz mazowieckiego. W województwie podlaskim łącznie oddano 12 lokali i tym samym jest to najniższy wynik otrzymany wśród pozostałych województw.

Wśród wszystkich lokali przekazanych osobom bezdomnym, najwięcej, gdyż 616 (56%) stanowiły lokale socjalne, następnie bezdomnym przekazywano lokale komunalne. W 2016 r. przekazano 395 takich lokali (36%). Ostatnią grupę stanowią tzw. „inne lokale”, do których wliczane były m.in. mieszkania chronione. Gminy zadeklarowały, że osobom bezdomnym w roku 2016 przekazano 80 takich lokali.

2. Placówki udzielające wsparcia osobom bezdomnym

Polski system pomocy społecznej rozróżnia dwa rodzaje placówek, których głównym działaniem jest udzielanie wsparcia osobom bezdomnym, są to: placówki noclegowe oraz placówki wsparcia doraźnego. Zadaniem pierwszej jest zapewnienie schronienia osobom bezdomnym, świadcząc tymczasową pomoc w postaci miejsca noclegowego. Celem drugiej, jak nazwa wskazuje jest świadczenie różnorodnych, doraźnych usług dla bezdomnych, w tym np. przekazywanie żywności lub odzieży, udzielanie pomocy medycznej.

2.1 Placówki noclegowe

Wśród placówek noclegowych zapewniających pomoc w postaci tymczasowego schronienia wyróżnia się:

- noclegownie,
- schroniska dla osób bezdomnych
- ogrzewalnie,
- domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży,
- ośrodki interwencji kryzysowej,
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Szczegółowe informacje nt. liczby placówek oraz miejsc noclegowych znajdują się poniżej.

2.1.1 Placówki noclegowe prowadzone przez gminę/powiat lub na zlecenie jednostki samorządu terytorialnego¹

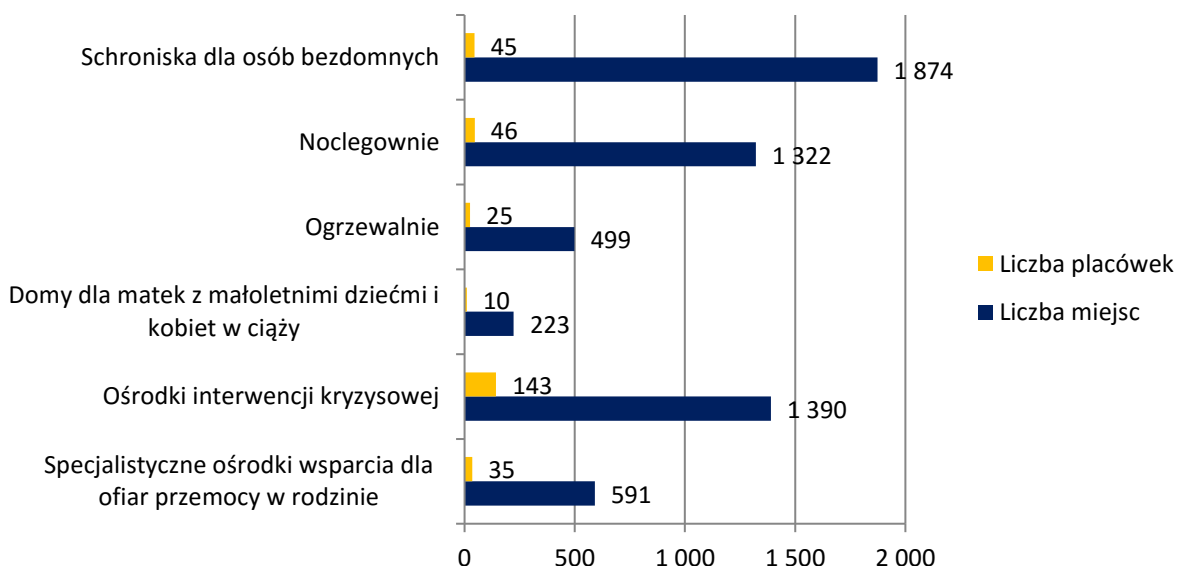
W Polsce w 2016 r. funkcjonowały 604 placówki noclegowe dysponujące 17 380 miejscami, z których mogły korzystać osoby bezdomne.

Spośród 604 placówek noclegowych – 304 (50,3%) prowadzonych było przez gminy i powiaty. Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego wyniosła 300 (49,7%). W obu przypadkach usługi świadczone przez te placówki są finansowane przez gminę i powiat.

Gminy i powiaty prowadziły łącznie 116 placówek, typu: schronisko, noclegownia oraz ogrzewalnia, które dysponowały 3 695 miejscami. Z kolei placówki prowadzone na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego prowadziły 247 takich placówek, z łączną liczbą miejsc 10 625.

W porównaniu z danymi za 2014 r.² (555 placówek) liczba placówek noclegowych w roku 2016 wrosła o 49 (8%). Wzrostowi liczby placówek towarzyszył również wzrost liczby miejsc noclegowych z 15 554 w 2014 r. do 17 380 w 2016 r. (wzrost o 1826 miejsc – 12%).

Rysunek 1. Liczba placówek noclegowych dla osób bezdomnych wraz z miejscami prowadzona przez gminy i powiaty w 2016 r.



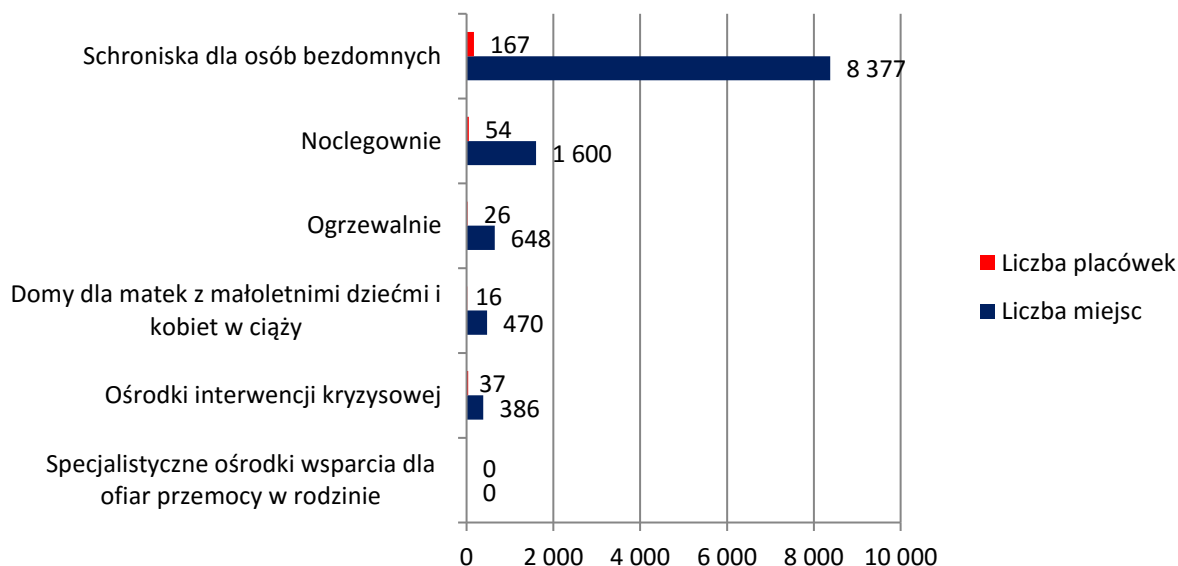
¹ Źródło danych: sprawozdanie MPiPS-03 za 2016 r., oraz informacje uzupełniające do MPiPS-03 za 2016 r.

² Źródło danych: sprawozdanie MPiPS-03 za 2014 r.

Jak już zostało wspomniane powyżej, liczba placówek prowadzona przez gminy i powiaty w 2016 r. wyniosła 304. Wśród tych placówek, największy udział mają ośrodki interwencji kryzysowej, których w 2016 r. funkcjonowało 143 (47% wszystkich placówek prowadzonych przez gminę/powiat). Liczba domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży wyniosła 10 (3%) i jest to najniższa liczba placówek, spośród wszystkich prowadzonych przez gminy i powiaty.

Łączna liczba miejsc noclegowych, którymi dysponują te placówki wynosi 5 899. Największą liczbą miejsc dysponowały schroniska dla osób bezdomnych, było ich 1 874 (32%), najniższą domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży – 223 miejsca (4%).

Rysunek 2. Liczba placówek noclegowych dla osób bezdomnych wraz z miejscami prowadzona przez inny podmiot na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego w 2016 r.

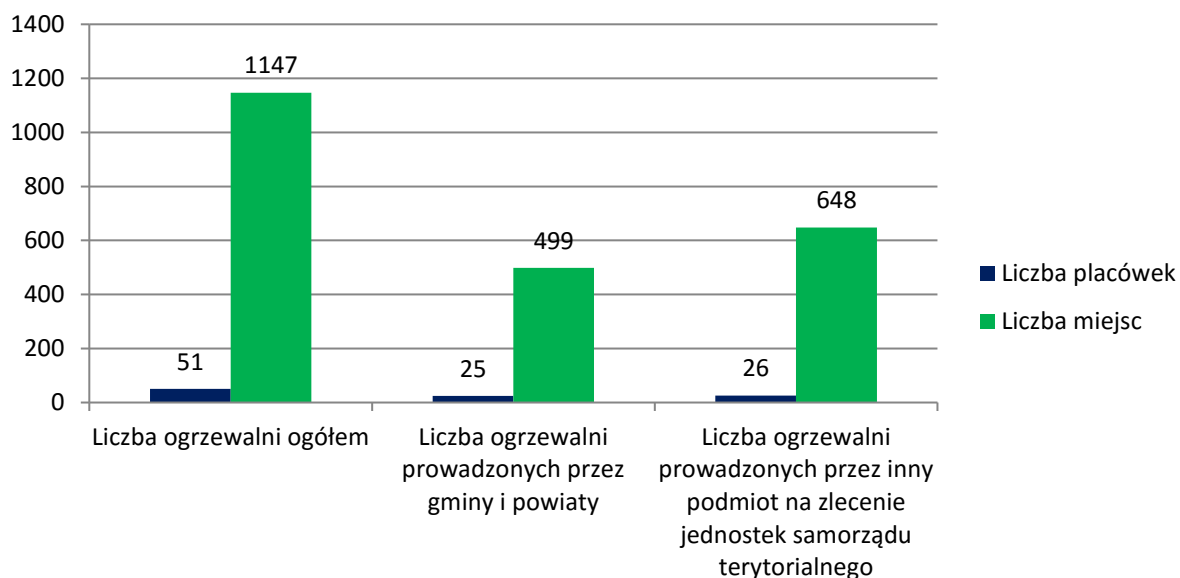


Liczba placówek noclegowych prowadzona na zlecenie jednostek samorządu terytorialnego w 2016 r. wyniosła łącznie 300, spośród których (w przeciwieństwie do placówek prowadzonych przez gminę/powiat) najwięcej było schronisk dla osób bezdomnych – 167 placówek (56%). Najniższą liczbę placówek odnotowano dla domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, w 2016 r. funkcjonowało ich 16 (5%).

Liczba miejsc w placówkach prowadzonych na zlecenie wyniosła 11 481. Ponad 8 tys. (73%) z nich, należało do schronisk dla osób bezdomnych. Noclegownie dysponowały 1 600 miejscami (14%) i tym samym jest to drugi, najwyższy wynik. Najniższa liczba została odnotowana w ośrodkach interwencji kryzysowej i wyniosła 386 (3%).

Zgodnie z przepisami ustawy, tymczasowego schronienia udziela się również w formie ogrzewalni, która umożliwia interwencyjny, bezpieczny pobyt w ogrzewanych pomieszczeniach, również osobom bezdomnym będącym pod wpływem alkoholu lub innych substancji psychoaktywnych.

Rysunek 3. Liczba ogrzewalni prowadzonych w 2016 r.



Spośród wszystkich placówek noclegowych, liczba ogrzewalni stanowiła 8% wszystkich placówek dostępnych dla osób bezdomnych (łącznie w 2016 r. funkcjonowało 51 ogrzewalni). Placówki te dysponują łącznie 1 147 miejscami noclegowymi.

Liczba ogrzewalni prowadzona przez gminy/powiaty lub na zlecenie jest zbliżona. Różni się natomiast liczba miejsc, którymi dysponują. Placówki prowadzone na zlecenie dysponują 149 miejscami więcej, niżeli placówki prowadzone przez gminy i powiaty.

Rysunek 3 przedstawia szczegółowe zestawienie dot. liczby ogrzewalni wraz z liczbą miejsc w zależności od podmiotu prowadzącego.

2.1.2 Placówki noclegowe, których działalność nie jest finansowana przez gminę/powiat³

W 2016 r. liczba placówek, których działalność nie jest finansowana przez gminę/powiat wyniosła 154. Placówki te dysponowały łącznie 6 209 miejscami noclegowymi.

Liczba schronisk dla osób bezdomnych, noclegowni oraz ogrzewalni prowadzona przez te jednostki w 2016 r. wyniosła 121. Placówki te dysponowały 5 439 miejscami noclegowymi.

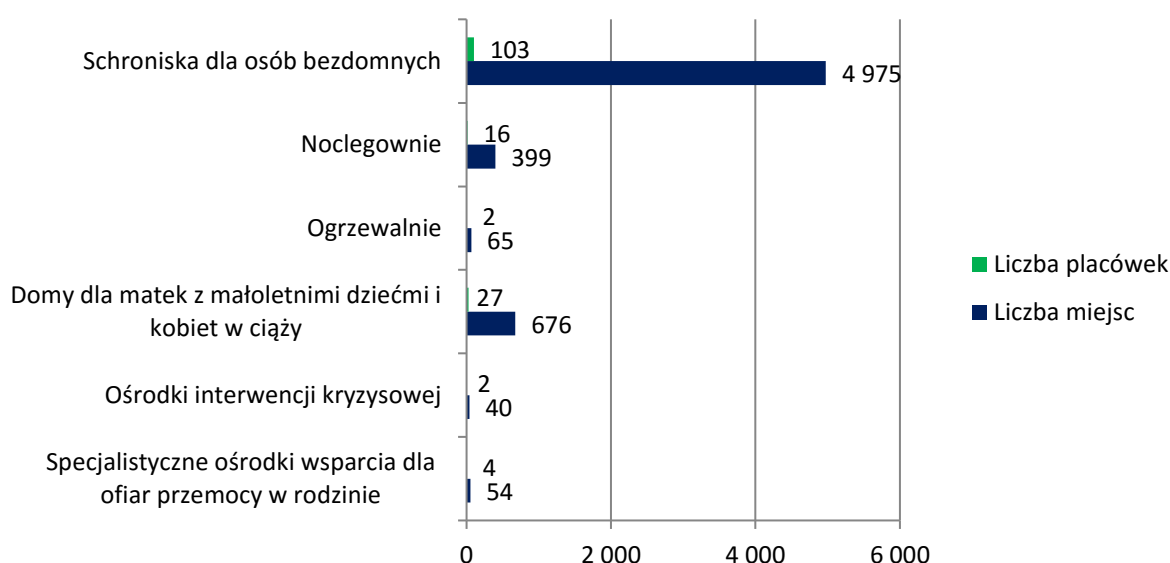
³ Źródło danych: sprawozdanie jednorazowe DPS-IV-80-IR/2017

Spśród wszystkich placówek, największy udział mają schroniska dla osób bezdomnych, ich liczba w 2016 r. wyniosła 103 (67%). Schroniska dysponowały również największą liczbą miejsc noclegowych – 4 975 (80%).

Wśród wszystkich ww. placówek, najniższą liczbę placówek i jednocześnie najniższą liczbę miejsc odnotowano dla ośrodków interwencji kryzysowej: 2 placówki (1%) oraz 40 miejsc (26%).

Szczegółowe informacje zostały przedstawione poniżej (rysunek 4).

Rysunek 4. Liczba placówek noclegowych dla osób bezdomnych wraz z miejscami, których działalność nie jest finansowana przez gminę/powiat w 2016 r.



2.2 Placówki wsparcia doraźnego świadczące inne usługi dla osób bezdomnych

W systemie wsparcia dla osób bezdomnych, poza placówkami noclegowymi dla osób bezdomnych, niezwykle ważne są także inne placówki, świadczące różnorodne usługi (poza zapewnieniem noclegu) dla osób bezdomnych, w tym w szczególności:

- jadłodajnie,
- łaźnie,
- pralnie,
- punkty wydawania żywności,
- punkty wydawania odzieży,
- świetlice dla osób bezdomnych,
- punkty konsultacyjno – informacyjne,
- punkty pomocy medycznej.

Tabela 7. Liczba placówek zapewniających inne usługi dla osób bezdomnych (poza schronieniem) w kraju w 2016 r.

Typ placówki	Ogółem	w tym prowadzone przez:		
		gminę/powiat	inny podmiot na zlecenie gminy/powiatu	inny podmiot, którego działalność nie jest finansowana przez gminę/powiat
Jadłodajnie	242	63	126	53
Łaźnie	71	23	30	18
Pralnie	32	11	15	6
Punkty wydawania żywności	294	47	109	138
Świetlice dla osób bezdomnych	23	5	13	5
Punkty konsultacyjno-informacyjne	126	77	35	14
Punkty pomocy medycznej	53	18	11	24
Inne placówki	87	26	22	39
RAZEM	928	270	361	297

W Polsce w 2016 r. funkcjonowało łącznie 928 placówek zapewniających inne (poza schronieniem) usługi dla osób bezdomnych. Najwięcej placówek było prowadzonych przez podmioty, których działalność nie jest finansowana przez gminę/powiat, ich liczba wyniosła 297 (32% ogółu placówek). Liczba placówek prowadzonych przez inny podmiot na zlecenie jednostki samorządu terytorialnego wyniosła 361 (39%). Z kolei gminy i powiaty prowadziły 270 placówek (29%).

Wśród placówek, które zapewniają różnorodne usługi osobom bezdomnym, zdecydowanie przeważają punkty wydawania żywności oraz jadłodajnie, ich liczba w 2016 r. wyniosła kolejno: 294 i 242. Wśród wszystkich tego typu placówek dominują również punkty konsultacyjno – informacyjne, których w ubiegłym roku funkcjonowało 126.

3. Zgony z wyziębienia

W sezonie zimowym 2016/2017 (od 1 listopada 2016 r. – 31 marca 2017 r.), wg danych Rządowego Centrum Bezpieczeństwa z wychłodzenia zmarło 110 osób, natomiast w sezonie zimowym 2015/2016 z wychłodzenia zmarło 107 osób.

4. Środki finansowe przeznaczone na działania pomocowe dla osób bezdomnych w roku 2016

W sumie na działania w obszarze bezdomności w 2016 roku przeznaczono środki finansowe w wysokości 224 595 004,11 zł, z tego na finansowanie działalności placówek świadczących pomoc osobom bezdomnym przeznaczono 122 465 127,57 zł, zaś bezpośrednio osobom bezdomnym przekazano środki w wysokości 94 224 944,99 zł.

Tabela 8. Publiczne środki finansowe przeznaczone na działania pomocowe dla osób bezdomnych w 2016 roku

Poziom finansowania	Środki finansowe [zł]				
	OGÓLEM	z tego:			
		środki na finansowanie działalności placówek świadczących pomoc osobom bezdomnym, prowadzonych przez:			środki przekazywane bezpośrednio osobom bezdomnym w formie np. zasiłków lub innych świadczeń pieniężnych
		podmioty niepubliczne (np. organizacje pozarządowe, wyznaniowe itp.)	podmioty publiczne		
Poziom gminny (powiatowy)	214 910 521,59	72 826 611,22	40 504 114,35	94 224 944,99	7 354 851,03
Poziom Wojewódzki	3 880 372,52	3 330 292,00	x	x	550 080,52
a) środki przekazywane przez Wojewodę	3 080 658,00	2 768 703,00	x	x	311 955,00
b) środki przekazywane przez Marszałka województwa	799 714,52	561 589,00	x	x	238 125,52
Środki krajowe przekazane podmiotom świadczącym pomoc osobom bezdomnym na terenie danego województwa w ramach dotacji udzielanej z programu Ministra RPiPS "Program wspierający powrót osób bezdomnych do społeczności", Edycja 2016	5 804 110,00	5 804 110,00	x	x	x
OGÓLEM	224 595 004,11	81 961 013,22	40 504 114,35	94 224 944,99	7 904 931,55

W 2016 r. wysokość środków finansów przeznaczona na działania pomocowe dla osób bezdomnych wzrosła o 2 149 636,11 zł w stosunku do 2014 r., kiedy wynosiły 222 445 368,00 zł. Koszty związane z finansowaniem działalności placówek świadczących

pomoc osobom bezdomnym spadły o 5 685 006,43 zł (4%). W 2016 r. odnotowano znaczny wzrost środków, które są bezpośrednio przekazywane osobom bezdomnym w formie zasiłków lub innych świadczeń pieniężnych, wydatki związane z tą pozycją w 2014 r. wyniosły 83 042 980,00 zł, podczas gdy w 2016 r. – 94 224 944,99 zł. Jest to wzrost o 11 181 964,99 zł (13%).

II. Działania podjęte w celu zapobieżenia negatywnym skutkom bezdomności na terenie województwa w sezonie zimowym 2016/2017

W czerwcu 2017 r. Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zwróciło się do Wydziałów Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich z prośbą o przesłanie *Sprawozdania z działań podjętych w celu zapobieżenia negatywnym skutkom bezdomności na terenie województwa w sezonie zimowym 2016/2017*. Poniżej przedstawiono najważniejsze wnioski.

Zgodnie z informacjami przekazanymi przez Wydziały Polityki Społecznej, województwa, jak co roku w okresie zimowym podejmowały zintensyfikowane działania mające na celu zapewnienie efektywnej pomocy osobom szczególnie narażonym na wychłodzenie organizmu, w tym zwłaszcza bezdomnym.

W celu dotarcia do jak najszerzej liczby potrzebujących, w ramach przygotowań do okresu zimowego 2016/2017 województwa aktualizowały bazy danych o placówkach funkcjonujących na ich terenie, udzielających wsparcia osobom bezdomnym i potrzebującym w formie schronienia. Ponadto, w Wojewódzkich Centrach Zarządzania Kryzysowego pod bezpłatnym numerem 987 można było całodobowo zasięgnąć informacji o stanie wolnych/zajętych miejsc w schroniskach i noclegowniach, a także zgłaszać potrzebę udzielania pomocy osobie zagrożonej z powodu działania niekorzystnych warunków atmosferycznych.

Wiele gmin podejmowało również działania doraźne: zaopatrywało bezdomnych w zimową odzież, obuwie, bieliznę i koce, udzielano pomocy w zakupie artykułów żywnościowych i lekarstw, a w przypadkach tego wymagających dostarczano je do domów. Zapewniano również gorące posiłki w stołówkach szkolnych, w jadalniach lub działających na terenie gmin punktach wydawania gorących posiłków. Osobom bezdomnym udzielano także pomocy w postaci schronienia. W gminach, w których istniała taka możliwość, pomagano uzyskać lokale mieszkaniowe, w szczególności lokale socjalne.

W trakcie trwania sezonu zimowego 2016/2017 nie odnotowano przypadków, w których osoba bezdomna pozostała bez pomocy w formie schronienia, z uwagi na brak miejsca noclegowego.

Niemniej jednak województwa podkreślają, iż w czasie mrozów liczba osób bezdomnych poszukujących schronienia znacznie wzrasta. Wówczas, w schroniskach oraz noclegowniach uruchamiane są dodatkowe miejsca tzw. „dostawki” lub na miejsce noclegowe adaptowane są korytarze, świetlice lub stołówki. Krok ten pozwala zwiększyć

liczbę miejsc dla osób bezdomnych. Ponadto, noclegownie wydłużają czas ich funkcjonowania lub umożliwiają pozostanie w ciągu całego dnia.

Najczęściej wymienianym przez województwa niepożądanym zjawiskiem jest rosnąca liczba osób bezdomnych, które odmawiają pomocy w formie pobytu w schronisku. Osoby bezdomne również nie wykazują chęci współpracy z przedstawicielami pomocy społecznej.

Osoby te często wracają do swoich środowisk np. klatek schodowych lub otwartych przestrzeni. Należy podkreślić, iż w takich sytuacjach pracownicy socjalni wraz ze służbami miejskimi regularnie monitorują ich sytuację, w tym dokonując na bieżąco diagnozy sytuacji i potrzeb osób bezdomnych.

Często podnoszoną kwestią był także obowiązek sporządzania kontraktów socjalnych przed skierowaniem do schroniska. Województwa w związku z tą kwestią, zwracały uwagę na problem z przeprowadzeniem właściwej diagnozy sytuacji osoby bezdomnej, która z różnych przyczyn, nie może być przyjęta w noclegowni i w tej sytuacji kierowana jest do schroniska. Województwa informują również o trudnościach w dotrzymaniu postanowień kontraktu socjalnego zawartego z osobą bezdomną ubiegającą się o skierowanie do schroniska dla osób bezdomnych.

Ponadto, zdaniem województw, zapis w ustawie określający, że w schronisku lub noclegowni nie mogą przebywać osoby będące pod wpływem alkoholu lub pod wpływem substancji psychoaktywnych, jest zbyt restrykcyjny. Konieczne jest ich zdaniem uszczegółowienie tego zapisu w zakresie dopuszczalnego stężenia alkoholu we krwi osoby wymagającej pomocy w formie schronienia.

Na zakończenie, województwa poinformowały, iż podobnie jak w latach ubiegłych, w sezonie zimowym 2017/2018 przewidywane jest prowadzenie działań koordynacyjno – informacyjnych w zakresie przygotowania do pomocy osobom bezdomnym w sezonie zimowym poprzez uruchomienie infolinii, monitorowanie sytuacji w placówkach noclegowych, współpracę służb i instytucji odpowiedzialnych za zabezpieczenie działań pomocowych.

III. Wyniki Ogólnopolskiego badania liczby osób bezdomnych – 8/9 luty 2017 r.

W nocy z 8 na 9 lutego 2017 r. przeprowadzono po raz czwarty Ogólnopolskie badanie liczby osób bezdomnych, którego realizacja koordynowana była przez Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej. Badania liczby osób bezdomnych odbywają się co dwa lata. Informacje zbierane podczas badań są danymi szacunkowymi.

Pozytywnym rezultatem badania przeprowadzonego w nocy z 8 na 9 lutego 2017 r., była możliwość udzielenia bezpośredniej pomocy osobom bezdomnym (zwłaszcza tym, znajdującym się poza placówkami noclegowymi), do których docierali realizatorzy badania. W wielu przypadkach osobom bezdomnym udzielono natychmiastowej pomocy: skierowano do placówek noclegowych, dostarczono posiłek, czy odzież.

1. Cel badania

Celem badania było określenie liczby osób bezdomnych. Wiedza ta jest niezbędnym wstępem do kształtowania kierunków polityki społecznej na szczeblu centralnym, wojewódzkim i gminnym wszelkich, w tym m. in. do planowania dalszych działań mających na celu ograniczenie negatywnych skutków bezdomności.

Informacja o liczbie osób bezdomnych przebywających na terenie danej gminy może być podstawą do podejmowania konkretnych decyzji np. o wybudowaniu noclegowni, czy domu dla osób bezdomnych, a także prowadzenia odpowiedniej polityki mieszkaniowej. Wiedza na temat osób bezdomnych na terenie gminy może dać także podstawę do uwzględniania problemu bezdomności w *Gminnych strategiach rozwiązywania problemów społecznych*.

2. Sposób przeprowadzania badania

Badanie zostało przeprowadzone w jednym, wcześniej określonym terminie na terenie całego kraju (uniknięto w ten sposób błędu „dublowania się” danych), metodą tzw. „punktu w czasie”.

Termin badania przypadający w trakcie trwania sezonu zimowego nie jest przypadkowy, bowiem w tym czasie najłatwiej jest określić liczbę osób bezdomnych, ponieważ większość osób korzysta z usług specjalistycznych placówek.

Badano liczbę osób bezdomnych przebywających zarówno w placówkach noclegowych, jak i w tzw. miejscach niemieszkalnych (tj. poza placówkami noclegowymi).

W celu sprawnego przeprowadzania badania, konieczna była jego sprawna koordynacja. W każdym województwie został wyznaczony Wojewódzki koordynator badania. Podobnie było w gminach, w których powoływano Gminnego koordynatora badania, podlegającemu koordynatorowi wojewódzkiemu.

Obok działania gminnych i wojewódzkich koordynatorów, w realizację badania zaangażowane były również wszelkie dostępne służby publiczne w ramach obowiązków służbowych pracowników np. centra zarządzania kryzysowego, policja, straż miejska i gminna, pracownicy socjalni. Ponadto, w badaniu brali udział także przedstawiciele organizacji pozarządowych, wolontariusze i streetworkerzy.

Badanie zostało przeprowadzone bez konieczności ponoszenia dodatkowych nakładów finansowych.

3. Definicja osoby bezdomnej – terminologia uwzględniona w badaniu

Przy interpretacji wyników badania brano pod uwagę definicję osoby bezdomnej zawartej w ustawie o pomocy społecznej. Zgodnie z przepisami za osobę bezdomną uważa się: *osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gmin i niezameldowaną na pobyt stały, w rozumieniu przepisów o ewidencji ludności, a także osobę niezamieszkujejącą w lokalu mieszkalnym i zameldowaną na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania⁴*”.

Inaczej mówiąc, w świetle przepisów ustawy o pomocy społecznej, osobą bezdomną jest osoba, która:

1. Nie zamieszkuje w lokalu mieszkalnym (warunek konieczny; zawsze musi być spełniony);
2. Nie jest zameldowana na pobyt stały;
3. Jest zameldowana na pobyt stały w lokalu, w którym nie ma możliwości zamieszkania;

Lokalem, w którym nie ma możliwości zamieszkania jest w szczególności:

- lokal, który należy opuścić w związku z wyrokiem eksmisyjnym bądź sądowym zakazem kontaktowania się z dotychczasowymi współlokatorami np. w wyniku konfliktów rodzinnych;
- lokal, w którym nie można zamieszkać z powodu zagrożenia życia lub zdrowia spowodowanego np. złym stanem technicznym budynku;

⁴ Art. 6 pkt 8 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2016 r. poz. 930, z późn. zm.)

- lokal, do którego faktycznie nie można powrócić w wyniku sprzeciwu, odmowy dostępu ze strony innych zameldowanych tam osób.

W takim rozumieniu osoba, która, mimo że nie ma stałego miejsca zameldowania, jednak mieszka w lokalu mieszkalnym (np. wynajmuje mieszkanie) nie jest osobą bezdomną.

Osobą bezdomną jest natomiast osoba, która zamieszkuje placówkę noclegową dla osób bezdomnych (schronisko, noclegownię itp.) ponieważ placówki te nie są lokalami mieszkalnymi w rozumieniu przepisów o ochronie praw lokatorów i mieszkaniowym zasobie gminy.

Osobą bezdomną jest także osoba mieszkająca poza placówkami noclegowymi dla osób bezdomnych np. na klatce schodowej, na dworcu, na działce itp. (przy czym w obu w/w przypadkach spełniony musi być warunek, że osoba nie ma możliwości zapewnić sobie własnym staraniem zamieszkania w lokalu mieszkalnym).

4. Wyniki badania

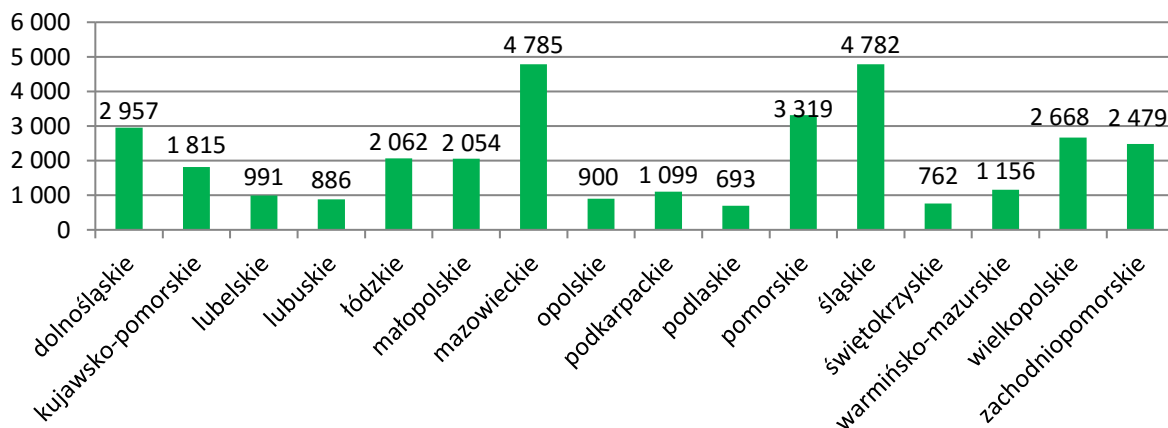
4.1 Szczegółowe omówienie wybranych zagadnień

Ogólna liczba osób bezdomnych wg województw

W momencie realizacji badania zdiagnozowano 33 408 osób bezdomnych, w tym:

- 27 316 mężczyzn (82%);
- 4 891 kobiet (14%);
- 1 201 dzieci⁵ (4%)

Rysunek 5. Liczba osób bezdomnych zdiagnozowana w badaniu z 8 na 9 lutego 2017 r. wg województw



⁵ Osoby w wieku 0 – 17 lat

Najwięcej osób bezdomnych zdiagnozowano w województwie mazowieckim – 4 785 osób (rys. 5) oraz w województwie śląskim – 4 782 osoby.

Najniższa liczba osób bezdomnych została odnotowana w województwie podlaskim – 693 osoby oraz w województwie świętokrzyskim – 762 osoby.

Miejsce prowadzenia badania

Miejszem przeprowadzania były placówki instytucjonalne, tzn. noclegownie, schroniska dla osób bezdomnych, czy izby wytrzeźwień, ale także inne miejsca, jak pustostany, dworce PKP, piwnice, w których przebywają osoby bezdomne.

Spśród wszystkich badanych, zdecydowana większość przebywała w placówkach instytucjonalnych – 24 194 osoby (72%), pozostałe osoby przebywały poza wyspecjalizowanymi placówkami – 9 214 osób (28%).

Szczegółowy obraz miejsc przebywania osób bezdomnych, podczas realizacji badania, pokazują tabele poniżej.

Tabela 9. Liczba osób bezdomnych zdiagnozowana w trakcie Ogólnopolskiego badania w nocy z 8 na 9 lutego 2017 r. przebywających w placówkach instytucjonalnych

Placówka	Liczba osób			
	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Dzieci
Noclegownia	3 467	3 207	239	21
Ogrzewalnia	1 138	1 043	95	0
Schronisko dla osób bezdomnych	15 077	12 555	2 183	339
Dom dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży	800	11	383	406
Ośrodek interwencji kryzysowej	243	42	122	79
Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie	66	3	32	31
Szpital, hospicja, ZOL-e, inne placówki zdrowia	1 507	1 276	230	1
Zakłady karne, areszty śledcze	1 718	1 617	97	4
Izby wytrzeźwień, pogotowia socjalne	178	173	5	0
Razem	24 194	19 927	3 386	881

Największa liczba osób została zdiagnozowana w schroniskach dla osób bezdomnych, było to 15 077 osób (45%). Poza schroniskiem, osoby bezdomne często decydowały się również na pobyt w noclegowniach – 3 467 osób (10%).

W zdecydowanej większości placówek instytucjonalnych przebywali mężczyźni, można jednak wyróżnić trzy placówki, w których tendencja ta jest odwrócona, są to:

- domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży;
- ośrodki interwencji kryzysowej;
- specjalistyczne ośrodki wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie.

Dzieci przebywały przede wszystkim w domach dla matek z małoletnimi dziećmi, a także w schroniskach dla osób bezdomnych i ośrodkach interwencji kryzysowej.

Poniżej przedstawiono szczegółowe informacje na temat osób bezdomnych, w tym kobiet, mężczyzn i dzieci przebywających poza placówkami instytucjonalnymi.

Tabela 10. Liczba osób bezdomnych zdiagnozowana w trakcie Ogólnopolskiego badania w nocy z 8 na 9 lutego 2017 r. przebywających poza placówkami instytucjonalnymi

Placówka	Liczba osób			
	Ogółem	Mężczyzn	Kobiet	Dzieci
Pustostany, domki na działkach, altany działkowe	4 076	3 237	746	93
Miejsca niemieszkalne: na ulicach, klatki schodowe, dworce PKP i PKS, altany śmietnikowe, piwnice itp.	2 432	2 154	278	0
Inne placówki	2 706	1 998	481	227
Razem	9 214	7 389	1 505	320

Największą liczbę osób bezdomnych przebywających poza placówkami instytucjonalnymi zdiagnozowano w pustostanach, domkach lub altanach działkowych, było to 4 076 osób (12%). Zbliżona liczba osób przebywała w miejscach niemieszkalnych i w innych, bliżej niesprecyzowanych placówkach.

Dzieci, które przebywają poza placówkami instytucjonalnymi stanowią 27% wszystkich dzieci zdiagnozowanych podczas ogólnopolskiego badania.

Podsumowanie

Ogólnopolskie badanie, które zostało przeprowadzone w nocy z 8 na 9 lutego 2017 r., dostarczyło wielu, istotnych informacji nt. osób bezdomnych przebywających na terytorium kraju.

Zgodnie z wynikami badania, w miesiącu lutym liczba zidentyfikowanych osób bezdomnych wyniosła 33 408 osób. Osoby bezdomne najczęściej, jako miejsce swojego przebywania wybierały województwo mazowieckie oraz województwo śląskie (łącznie 29%). Najniższa liczba bezdomnych, została rozpoznana w województwie podlaskim (2%).

Badanie liczenia osób bezdomnych przeprowadzone zostało w dwóch rodzajach placówek, tj. w placówkach instytucjonalnych oraz nieinstytucjonalnych. Zdecydowana

większość osób bezdomnych (72%) wybiera te pierwsze. Wśród placówek instytucjonalnych, osoby bezdomne (zarówno kobiety, jak i mężczyźni) najczęściej decydowały się na pomoc udzielaną w ramach schronisk dla osób bezdomnych. Poza placówkami wyspecjalizowanymi znajdowało się 28% badanych. Największa liczba osób, została zidentyfikowana w pustostanach, altanach działkowych oraz domkach działkowych.

Osoby przeprowadzające ogólnopolskie badanie zostały wyposażone w kwestionariusze dot. osoby bezdomnej. Wypełnienie kwestionariusza było dobrowolne i osoba bezdomna mogła odmówić udziału w wywiadzie lub udzielenia odpowiedzi na konkretne pytanie.

Osoby, które brały udział w badaniu najczęściej deklarowały, że są osobami bezdomnymi nie dłużej niż 2 lata (25%) oraz najczęściej mają wykształcenie zawodowe (40%) lub podstawowe (30%).

Najczęstszym źródłem dochodu osób bezdomnych jest zasiłek z pomocy społecznej (37%), oraz zbieractwo (13%). Duża liczba osób (17%) udzieliła odpowiedzi, że nie posiada w ogóle dochodu.

Osoby bezdomne, zostały również zapytane o formy pomocy, z których korzystają oraz o formy wsparcia z których chciałyby korzystać. Na podstawie informacji zebranych w ramach kwestionariusza, dowiadujemy się, iż osoby bezdomne najczęściej korzystają ze wsparcia w formie schronienia (61%), posiłku (53%) oraz wsparcia finansowego (31%). Z kolei najbardziej oczekiwaną przez nich formą pomocy, jest wsparcie w sprawach mieszkaniowych (60%). Należy wspomnieć o tych bezdomnych, którzy zadeklarowali, iż nie oczekują żadnej pomocy (11%).

Podsumowując, z przeprowadzonego badania wynika, że **statystyczny bezdomny**, to:

- mężczyzna,
- w wieku 41 – 60 lat,
- przebywający w schronisku dla bezdomnych,
- będący osobą bezdomną nie dłużej niż 2 lata,
- przyczyną bezdomności jest eksmisja,
- źródłem dochodu jest zasiłek z pomocy społecznej,
- posiada wykształcenie zawodowe,
- korzystający z pomocy w formie: schronienia, posiłku oraz wsparcia finansowego,
- potrzebuje wsparcia w sprawach mieszkaniowych oraz finansowych.

IV. Wsparcie budownictwa socjalnego – Rządowy program finansowego wsparcia budownictwa socjalnego i komunalnego z Funduszu Dopłat

Pod koniec 2006 r. powstał pakiet rozwiązań o charakterze prawno – ekonomicznym służący wsparciu samorządów gmin i organizacji pożytku publicznego, podejmujących się zadań w zakresie budownictwa socjalnego.

Podstawą do wprowadzenia wspomnianych rozwiązań jest ustawa z dnia 8 grudnia 2006 r. o finansowym wsparciu tworzenia lokali socjalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1392), która powstała w Ministerstwie Budownictwa. Ustawa określa zasady udzielania finansowego wsparcia podmiotom realizującym przedsięwzięcia polegające na tworzeniu zasobu lokali socjalnych, komunalnych, mieszkań chronionych, noclegowni i domów dla bezdomnych.

1. Rządowy program finansowego wsparcia budownictwa socjalnego i komunalnego z Funduszu Dopłat

Celem rządowego programu finansowego wsparcia budownictwa socjalnego i komunalnego jest zwiększenie zasobu lokali oraz pomieszczeń służących zaspokajaniu potrzeb osób najuboższych. Program finansowany jest ze środków Funduszu Dopłat, a jego obsługę prowadzi Bank Gospodarstwa Krajowego.

Program skierowany jest do:

- gmin
- powiatów
- związków międzygminnych
- organizacji pożytku publicznego
- spółek gminnych.

Maksymalne wsparcie, jakie inwestorzy mogą otrzymać na swoje przedsięwzięcia inwestycyjne, w zależności od rodzaju inwestycji mieści się w granicach 35 % – 55 % wartości inwestycji. Szczegółowe informacje znajdują się w tabeli poniżej:

Tabela 11. Maksymalna wysokość finansowego wsparcia⁶

Przedsięwzięcie		Lokale socjalne	Mieszkania chronione	Noclegownie i domy dla bezdomnych	Lokale komunalne
Inwestor		gmina, spółka gminna	gmina, powiat	gmina, związek międzygminny, organizacje pożytku publicznego	gmina, spółka gminna
Rodzaj Inwestycji					
Budowa, w tym rozbudowa lub nadbudowa budynku		35%	35% ¹	45%	35%
Remont lub przebudowa budynku lub jego części		45%	45% ¹	55%	45%
Zmiana sposobu użytkowania budynku lub jego części		45%	45% ¹	55%	45%
Kupno lokalu mieszkalnego, lub budynku mieszkalnego		35%	35% ¹		35%
Kupno + remont lokalu mieszkalnego lub budynku mieszkalnego		35%	35% ¹		35%
Lokale mieszkalne realizowane przez TBS	budowa, w tym rozbudowa lub nadbudowa budynku	45% ²	45% ²		45%
	remont lub przebudowa budynku	50% ²	50% ²		50%
	zmiana sposobu użytkowania	50% ²	50% ²		50%

¹ – także organizacje pożytku publicznego

² – także związki międzygminne

Z informacji uzyskanych od Banku Gospodarstwa Krajowego wynika, że w 2016 r. najwięcej zakwalifikowanych wniosków o dofinansowanie dotyczyło inwestycji związanych z tworzeniem lokali/miejsc w ramach „lokalni mieszkalnych” – 207 wniosków na łączną kwotę dofinansowania ok 180 mln zł, natomiast tylko 1 wniosek na kwotę ponad 1 mln zł został zakwalifikowany do dofinansowania w kategorii „miejsca w noclegowniach i domach dla bezdomnych”.

Łącznie w 2016 r. zakwalifikowano 208 wniosków, na kwotę 181 763 122,86 zł. Szczegółowe informacje znajdują się w tabeli nr 12.

Dla porównania, w 2014 r. zakwalifikowano 129 wniosków o dofinansowanie, czyli o 79 wniosków mniej (61%) niż w 2016 r. na łączną kwotę dofinansowania 85 112 213,00 zł.

⁶ Informacje dot. maksymalnej wysokości finansowego wsparcia budownictwa socjalnego pochodzą ze strony www.bgk.pl (stan na dzień 10.08.2017 r.).

Tabela 12. Liczba zakwalifikowanych wniosków oraz kwota finansowego wsparcia przeznaczona na ich realizację w 2016 r.

Rok	Lokale mieszkalne		Miejsca w noclegowniach i domach dla bezdomnych		RAZEM:	Razem:
	Liczba zakwalifikowanych wniosków	Kwota finansowego wsparcia	Liczba zakwalifikowanych wniosków	Kwota finansowego wsparcia	liczba zakwalifikowanych wniosków	kwota finansowego wsparcia
	1	2	3	4	1+3	2+4
2016 I półrocze	85	79 360 875,10 zł	0	0,00 zł	85	79 360 875,10 zł
2016 II półrocze	122	101 272 958,54 zł	1	1 129 289,22 zł	123	102 402 247,76 zł
OGÓLEM:	207	180 633 833,64 zł	1	1 129 289,22 zł	208	181 763 122,86 zł